

İKV BİLGİ NOTU

ADALET, HAKLAR VE DEĞERLER EUROBAROMETRESİ

Hatice Zeynep Şen, İKV Uzman Yardımcısı

Avrupa Komisyonu Adalet ve Tüketiciler Genel Müdürlüğü (*Directorate-General for Justice and Consumers-DG JUST*) tarafından Adalet Programı ile Vatandaşlar, Eşitlik, Haklar ve Değerler Programı (2021-2027) çerçevesinde düzenlenen Adalet, Haklar ve Değerler Eurobarometre sonuçları 15 Ekim 2024 tarihinde yayımlandı. İlki 2021 yılında düzenlenen anket, vatandaşların ilgili programlar ve kullanılan araçlar aracılığı ile teşvik edilen ve korunmaya çalışılan değerlere ilişkin algıları ile farkındalıklarını yansıtmak amacıyla düzenleniyor.

Anket sonuçlarına göre vatandaşların %53'ü kendi ülkesindeki hukukun üstünlüğü konusunda kendisini iyi bilgilendirilmiş hissediyor. Bu oran 2021 yılındaki son ankete göre bir puan artmış durumda. Avrupalıların yaklaşık onda üçü ise diğer AB ülkelerindeki hukukun üstünlüğü konusunda kendilerinin iyi bilgilendirildiğini düşünüyor.¹

Katılımcıların %66'sı AB'nin temel haklar, demokrasi ve hukukun üstünlüğü gibi temel değerlerinin ülkelerinde iyi korunduğu konusunda hemfikir. Toplamda 20 ülkede katılımcıların en az yarısı bu ifadeye katılıyor. Bu, her on Avrupalıdan altısının AB'nin temel haklar, demokrasi ve hukukun üstünlüğü gibi temel değerlerinin ülkelerinde iyi korunduğuna inandığı anlamına geliyor. AB değerlerinin korunması hakkında üye ülkeler arasında ise büyük farklılıklar görülüyor. Finlandiya'da katılımcılar %92 oranında buna inanırken, Yunanistan'da bu oran %32'ye kadar düşüyor. 2021 yılından bu yana ilgili algı 19 puan artışla en çok Polonya'da yükselirken, 18 puanla en çok Estonya'da düşüş yaşıyor. Sosyo-ekonomik gruplar arasındaki farklılıklar da dikkat çekiyor. Genç yaş grupları, daha uzun süre eğitim görenler ve fatura ödeme sorunu olmayanlar buna daha güçlü bir şekilde inanırken, 50+ yaş üstü, eğitim seviyesi gittikçe düşen veya fatura ödeme sorunu olan katılımcılara geldikçe bu oran düşüyor.

Sosyal ve siyasi faaliyetlere katılıma gelindiğinde Avrupalıların %67'si yerel, ulusal veya Avrupa seçimlerinde oy kullanarak siyasi hayata katıldığını belirtiyor. Son ankete göre siyasi katılım oranında sekiz puanlık bir düşüş gözlemleniyor. Seçimlerde oy kullanma oranındaki en büyük düşüş ise 11 puanla 25-39 yaş grubu arasında kaydediliyor. Politik hayata katılımında oy kullanma oranı yaş arttıkça artarken, yaş oranı azaldıkça sosyal medyadan bilgi alarak politik hayata katılım oranı atıyor.²

¹ European Commission, SPECIAL EUROBAROMETER 552, "Justice, rights and values", 15. 10.2024, <https://europa.eu/eurobarometer/api/deliverable/download/file?deliverableId=94375>

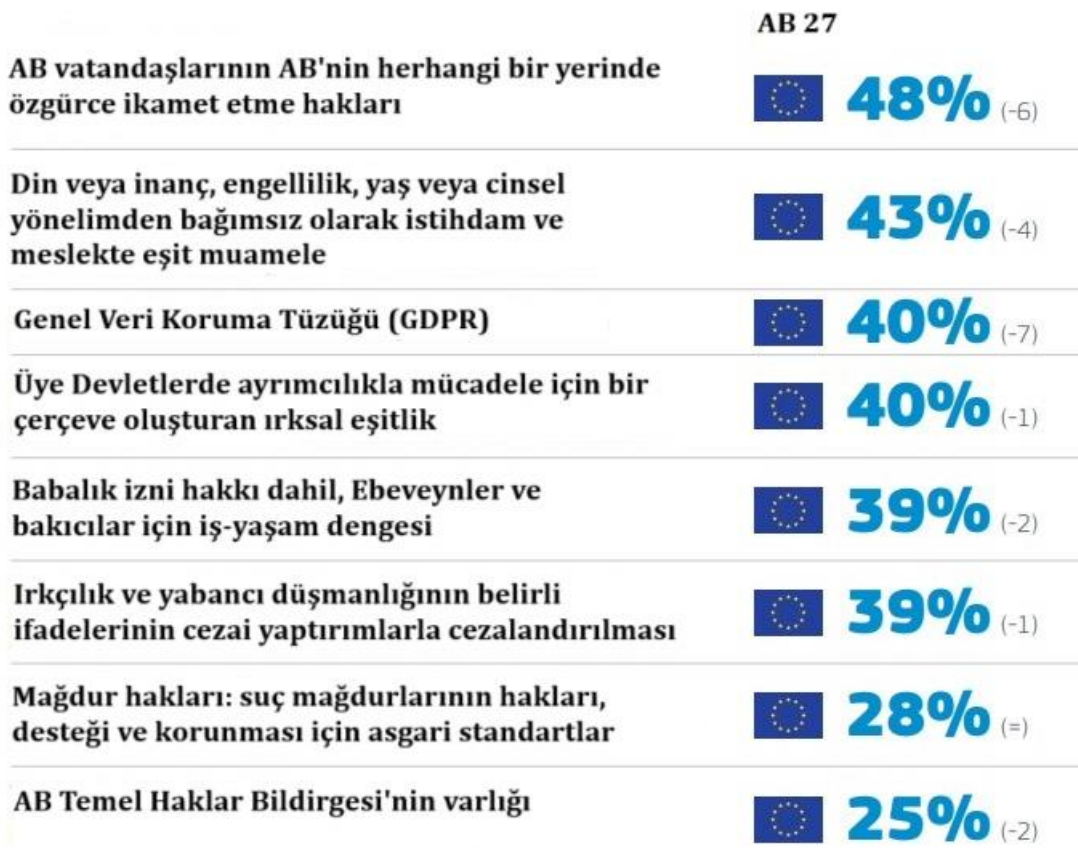
² A.g.e.

Vatandaşların %19'u gönüllülük faaliyetlerine veya topluluk projelerine katıldığını belirtirken, yaklaşık on vatandaştan biri STK'lara, sivil toplum kuruluşlarına, sendikalara, siyasi hareketlere veya partilere dahil olduğunu ifade ediyor.

Katılımcıların %60'ından fazlası adalet, haklar ve değerlerle ilgili çeşitli AB mevzuatından haberdar olduğunu bildiriyor ancak vatandaşların üçte biri bundan haberdar olsa da tam olarak ne anlama geldiğini bilmiyor.

Şekil 1: AB Mevzuatı Hakkında Farkındalık (%)³

Kaynak: Eurobarometre, Adalet, Haklar ve Değerler 2024

AB vatandaşlarının ve ailelerinin AB içinde herhangi bir yerde serbestçe ikamet etme hakkı, din veya inanç, engellilik, yaş veya cinsel yönelime bakılmaksızın istihdam ve meslekte eşit muamele ile AB Genel Veri Koruma Tüzüğü- GDPR ile ırkçılık ve yabancı düşmanlığının belirli biçim ve ifadelerini cezai yaptırıma tabi kılan kararlar en yüksek farkındalık düzeyine sahip olunan düzenlemeler olarak kaydediliyor. Mevzuat konusundaki en yüksek farkındalık ise genel olarak İsveç'te görülürken, en düşük oran ise Bulgaristan'da gözlemleniyor.

³ European Commission, "Justice, rights and values in the EU", Infographics, 15.10.2024, <https://europa.eu/eurobarometer/api/deliverable/download/file?deliverableId=94371>

AB düzeyinde bu değerler kapsamında farkındalıkları artırmak amacıyla düzenlenen *Europride* (Onur etkinliği), *Equal Pay Day* (Eşit Ücret Günü), *Access City* (Erişim Şehri), *Roma Week* (Roman Haftası) gibi etkinlikler hakkındaki bilgi edinme konusunda ise genel olarak bir düşüş kaydediliyor. Yaşlıların adalet, haklar ve değerler alanındaki etkinliklerden gençlere kıyasla daha az haberdar olduğu ifade ediliyor. Buna karşın Avrupalıların üçte birinden fazlası, %36 oranı ile Vatandaşlar, Eşitlik, Haklar ve Değerler programını duyduğunu ifade ediyor. Programın ne hakkında olduğunu bilenlerin oranında da üç puanlık bir artış söz konusu. Benzer şekilde, Adalet programı kapsamında mevcut olan fonlara ve fonların ne olduğunu bilenlere ilişkin farkındalıkta da üçer puanlık bir artış olduğu gözlemleniyor. Bu, Avrupalıların üçte birinden fazlasının Vatandaşlar, Eşitlik, Haklar ve Değerler programı ve program kapsamında sağlanan fonlar hakkında bir şeyler duymuş, okumuş ya da görmüş olduğu anlamına geliyor.